

46 שני לטומאה ועושה את העיסה שלישי, וְשְׁלִישִׁי מְהוּרָה בְּחֻלְיָהּ, שאין
 47 שלישי לטומאה נוהג אלא בתרומה וקדשים. וְאֵי אֲמַרְתָּ - ואם אתה
 48 אומר שחולין הַטְּבוּלִין לְחֶלֶת בְּחֶלֶת דָּמוֹ, אם כן הֵא טְמִיתְנֵהוּ -
 49 הרי טימאה היא את העיסה הטבולה לחלה בניגעתה.
 50 מתרצת הגמרא: אֲמַר אַבְיִי, כֹּל שְׂוֵדָאֵי שְׁלוּ מִטְּמֵא חוּלִין, כמו
 51 משא הוב, שאם הסיט הוב חולין מטמא אותם, גְּזָרוּ עַל סִפְקוֹ
 52 שיטמא מִשּׁוּם חוּלִין הַטְּבוּלִין לְחֶלֶת, ולכך גזרו בספק טומאת נשען
 53 שיטמא אף חולין הטבולים לחלה, וְהָאֵי טְבוּל יוֹם - אבל טבול יום
 54 זה, כִּינֵן דְּלֵא מִטְּמֵא וְדָאֵי שְׁלוּ חוּלִין, שהטבול יום הוא שני ואינו
 55 עושה שלישי בחולין, לֹא גְזָרוּ עָלָיו מִשּׁוּם חוּלִין הַטְּבוּלִין לְחֶלֶת,
 56 ולכך אין האשה שהיא טבול יום מטמאה את העיסה שהיא טבולה
 57 לחלה.
 58 הגמרא מקשה על תירוצו של אבבי מדברי רב שמואל בר רב יצחק
 59 לענין טומאת מעת לעת בחולין שנעשו על טהרת תרומה. מקשה
 60 הגמרא: וְהָא - והרי טומאת מַעַת לְעַת שֶׁבְּנֵדָה, דְּוֵדָאֵי שְׁלוּ מִטְּמֵא
 61 חוּלִין, שאם נגעה בחולין מטמאה אותם, וְלֹא גְזָרוּ עַל סִפְקָהּ מִשּׁוּם
 62 חוּלִין הַטְּבוּלִין לְחֶלֶת, דְּאֲמַר מֶר - שנאמרה שמועה בשם אחד
 63 החכמים. קִבְּלָהּ מִיְנֵיהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק - רב שמואל בר
 64 רב יצחק קיבל את קושייתו של רב נחמן שם, ופירש שכונת הברייתא
 65 ששינוי טומאת מעת לעת שברדה נאמר לקודש אבל לא לתרומה,
 66 שגזרו טומאת מעת לעת בחולין שֶׁנֶּעְשׂוּ עַל מְהוּרָה קֹדֶשׁ, דהיינו
 67 שנעשו בטהרה כמו ששומרים על קדשים, וְלֹא בְּחֻלְיָהּ שֶׁנֶּעְשׂוּ עַל
 68 מְהוּרָה תְּרוּמָה, דהיינו שנעשו בטהרה כמו ששומרים על תרומה.
 69 וכמו שבחולין שנעשו על טהרת תרומה לא גזרו, הוא הדין בחולין
 70 הטבולים לחלה, שגם הם נעשים בטהרה מפני החלה המעורבת בהם,
 71 מוכח שלא גזרו על חולין הטבולים לחלה שיטמאו כחלה אף
 72 בטומאה שודאי שלה מטמא חולין.
 73 מתרצת הגמרא: הָתָם לֹא פְתִיכָא בְּהוּ תְּרוּמָה - שם בחולין שנעשו
 74 על טהרת תרומה לא מעורבת בהם תרומה, אלא שקיבל על עצמו
 75 לשמורם בטהרת תרומה, ולכך אינם חשובים כתרומה, הֲכֵא פְתִיכָא
 76 בְּהוּ תְּרוּמָה - אבל כן בחולין הטבולים לחלה מעורבת בהם
 77 תרומה, כלומר חלה, ולכך חשובים כחלה ומקבלים טומאה כחלה.
 78 תירוץ נוסף: וְאִיכְעִית אִימָא - ואם תרצה תוכל ליישב זאת כך, הִנֵּחַ
 79 לטומאת מַעַת לְעַת שהיא דְּרַבְּנָן, ולכך לא החמירו שתטמא אף
 80 חולין שנעשו על טהרת תרומה.

משנה

81 משנה זו מבארת באלו נשים לא גזרו שיטמאו למפרע קודם שעת
 82 ראייתן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמְרִי, אֲרַבְּע נְשִׁים יֵשׁ שְׂדֵיִן שֶׁעָתָן -
 83 שמתמאות תרומה וטהרות שיגעו בהן משעת ראייה ואילך, ואין
 84 חוששים שמא קודם לכן כבר היה הדם בבית החיצון ואם היתה
 85 בודקת היתה רואה אותו, ואלו הן, בְּתוּלָה, מְעוּבְרַת, מְנִיקָה,
 86 וְזִקְיָנָה, לפי שאינן רגילות לראות דם. אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲנִי לֹא
 87 שִׁמְעָתִי שְׂדִיה שְׁעָתָה אֶלָּא לַגְּבִי בְּתוּלָה,
 88

1 וְחֶלְתָה תְּלוּיָהּ, כלומר החלה שהפרישו ממנה היא ספק טהורה ספק
 2 טמאה מחמת הספק שנוגד בעיסה, לֹא אוֹכְלִין אותה, שמא טמאה
 3 היא ואסור לאכול תרומה טמאה, וְגַם לֹא שׁוֹרְפִין אותה, שמא
 4 טהורה היא ואסור לשורפה, וּבִאִיּוֹה סִפְקָא אֲמַרו, כלומר באיזה ספק
 5 הצרכו לומר שחלתה תלויה, כִּסְפֵּק חֶלֶת, כלומר בספק טומאה
 6 הנוהגת בחלה ואינה נוהגת בחולין כמבואר בסמוך, והוצרך
 7 להשמיענו שאף שטומאה זו אינה נוהגת בחולין ועיסה זו חולין היא,
 8 מכל מקום כיון שהיא טבולה לחלה נוהגת בה טומאה זו.
 9 מבארת הגמרא: מָאֵי - מה כוונת התנא באומר וְאֲמַר חֶלֶת, אַבְיִי
 10 וְרַבָּא דְּאֲמַרֵי תְּרוּיָהוּ - שאמרו שניהם, שְׁלֵא תֵאמְרֵי בְּהוֹכְחוֹת
 11 שְׁנֵינוּ - שלא תאמרו שלא אמרו שהיא תלויה אלא בעיסה שיש בה
 12 ספק טומאה מוכחת, כלומר בספק שקול שיש בו הוכחה לטומאה
 13 כמו לטהרה, כְּמוֹ - כגון שְׁנֵי שְׂבִילִין שהיה אחד טמא ואחד טהור,
 14 ויש ספק אם הלך בטמא או שהלך בטהור, דְּהָתָם חוּלִין גְּזָרָא נְפִי
 15 מִטְּמֵא - שבספק כזה גם חולין שלא נטבלו לחלה טמאים מספק, ולא
 16 היה צריך התנא להשמיענו שבאופן זה חלתה תלויה, אֶלָּא מדובר
 17 אפילו בִּסְפֵּק טוּמְאָה נֶשְׁעוֹן, שהוא ספק טומאה שאינה מוכחת,
 18 כלומר שהוא ספק שאינו שקול, שמתסתר יותר לומר שאינו טמא,
 19 שלא אמרו בספק כזה שהוא טמא אלא לענין תרומה ולא לענין
 20 חולין, והשמיענו התנא שכמו שנוהגת טומאה זו בתרומה נוהגת גם
 21 בחולין הטבולים לחלה.
 22 הגמרא מביאה משנה שבה מבואר מהו ספק טומאת נשען שנאמרה
 23 לענין תרומה ולא לענין חולין: דְּהִתְנַן בַּמִּשְׁנָה (זבים פ"ג מ"ב), זָב
 24 וְהוֹהָר שֶׁהוּי פוֹרְקִין מִשָּׂא מִן הַחֲמוֹר בִּיחָד, או שהיו פוֹעֲנִין עליו
 25 משא, כְּזֵמֶן שֶׁמִּשְׁאֵן כְּבֵד, מִטְּמֵא הַטהוֹר, שאנו חוששים שמא מתוך
 26 כובד המשא נשען הטמא על הטהור בעת נשיאתו, ונמצא הטהור
 27 מסיטו כשנשען עליו, או שנשען הטהור על הטמא וניסט על ידו,
 28 ובזמן שֶׁמִּשְׁאֵן קָל, נשאר מְהוּרָה, וְכוּלָן, כלומר כל אלו שהוזכרו שם
 29 במשנה, ואפילו אלו שמשאן כבד, מְהוּרִין לְבָנֵי הַתְּנִיחָת, כלומר
 30 טהורים לאלו האוכלים חולין בטהרה, שהרי אפילו אם ודאי שנענו
 31 זה על זה אינו היסט גמור, וכל שכן עכשיו שהיא ספק אם נשענו,
 32 וּמִטְּמֵאִין לְתְּרוּמָה מִדְּרַבְּנָן, ואפילו שהוא ספק אם נשענו זה על זה.
 33 הגמרא מקשה על מה שאמרנו שחולין הטבולים לחלה כחלה.
 34 מקשה הגמרא: וְחוּלִין הַטְּבוּלִין לְחֶלֶת בְּחֶלֶת דָּמוֹ - האם חולין
 35 שנתחייבו כחלה הרי הם כחלה גמורה וטמאים אף בספק טומאת
 36 נשען, (והתניא) [וְהִתְנַן] בַּמִּשְׁנָה (טבול יום פ"ד מ"ב), אֲשֶׁה שֶׁהִיא
 37 מְבוּלָת יוֹם - שהיתה טמאה וטבולה ועדיין לא העריב שמשא, שדינה
 38 כשני לטומאה, שמתמאה קדשים ותרומה ואינה מטמאה חולין, לְשָׂה
 39 אֶת הַעֵיפָה, וְקוּצָה הִימְנָה חֶלְתָה - וחזקת ממנה חתיכה אחת
 40 בשביל החלה, ולא תקרא לה שם, שכל זמן שלא קראה לה שם הרי
 41 היא בחולין ואינה מטמאה אותה, וּמִנִּיחָתָה בְּכַפִּישָׁה או בְּאֶנְחוּתָא,
 42 שהם כלים שאין להם בית קיבול ואינם מקבלים טומאה, וּמִקְפָּת -
 43 ומקרבת את הכלי שבו מונחת חתיכה זו לעיסה, וְקוּרָא לָהּ שֵׁם,
 44 שאומרת על חתיכה זו 'הרי זו חלה', ואין העיסה נטמאת מִפְּנֵי
 45 שְׁהוּא, כלומר העיסה, שְׁלִישִׁי לטומאה, שהאשה שנגעה בה היא

המשך ביאור למס' גדה ליום רביעי עמ' ב

10 דמים ששינו במשנתנו. ואם לאחר מכן עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֲזוּנוֹת
 11 שלא ראתה בהם, וְאֵין רְאָתָהּ, דִּיָּה שְׁעָתָה, שמכיון שלא ראתה
 12 שלש עונות היא בחזקת מסולקת דמים.
 13 הגמרא דנה באופנים השניים בברייתא: אֲמַר מֶר - הובא לעיל
 14 בברייתא, תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה שלש ראיות
 15 והחזקה לראות דם, ואחר כך עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֲזוּנוֹת שלא ראתה
 16 בהם, ושוב חזרה וראתה, דִּיָּה שְׁעָתָה, ואם עברו עליה עוד שלש
 17 עונות שלא ראתה בהם ואז חזרה וראתה, עדיין אני אומר שדיה
 18 שעתה.

1 עֲזוּנוֹת שלא ראתה בהם פעם שניה, וְאֵין רְאָתָהּ, עדיין אני אומר
 2 שְׂדִיָּה שְׁעָתָה. וְאֵם עוֹד עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֲזוּנוֹת שלא ראתה בהם
 3 פעם שלישית, וְשׁוּב רְאָתָהּ, הִרִי הִיא כְּכֹל הַנְּשִׂים שאינן מסולקות
 4 דמים, לפי שהתברר עכשיו, שהפסקות אלו לא היו משום שהיא
 5 מסולקת דמים, אלא ששינתה זמן וסתה והיא רגילה לראות כל
 6 תשעים יום, וּמִטְּמֵאָה לִמְפָרַע מַעַת לְעַת וּמִפְּקִידָה לְפִקְיָה.
 7 וּבְשֶׁהִנֵּעַ זְמַנָּה לְרֵאוּתָהּ, כלומר שהגיעה לימי הנעורים והיא ראויה
 8 לראות דם, פַּעַם רְאֻשׁוֹנָה שראתה דם, דִּיָּה שְׁעָתָה, וּפַעַם שְׁנִיָּה
 9 מִטְּמֵאָה לִמְפָרַע מַעַת לְעַת וּמִפְּקִידָה לְפִקְיָה, שזו היא בתולת

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בארבע הלכות, ואלו הן, תרא דאמרן - הלכה אחת היא מה שאמרנו כאן, שארבע נשים דיין שעתן. ואידך - והאחרת, ששינו בברייתא (תוספתא פ"ה ה"ד), הפקשה - אשה שאחווה צירי לידה שלשה ימים בימי זבתה וראתה דם בכל אחד מימים אלו, שסתם שלשה ימי ראיית דם בימי זיבה מטמאים משום זיבה, אמנם דם הבא מחמת לידה אינו מטמא משום זיבה, כמה תשפה - כמה זמן תעמוד ותנח מצערה לאחר ימים אלו כדי שנדע שהדם שראתה קודם שעמדה מציריה אינו מחמת הלידה ותהא זבה - ותהא טמאה גם בטומאת זבה מלבד טומאת לידה, מעת לעת, דהיינו עשרים וארבע שעות, ובהפסקה זו די להוכיח שראיית הדם לא מחמת לידה היא אלא מחמת זיבה, דברי רבי אליעזר, והלכה כדברי.

ואידך - וההלכה האחרת שבה הלכה כרבי אליעזר, ששינו במשנה (להלן סה). תוב והובה שפקדו עצמן האם יש להם טומאה ביום ראשון של שבעה נקיים ומצאו כל אחד את עצמו שהוא טהור, ובדקו שוב ביום שביעי ומצאו טהור, ושאר הימים שבין הראשון לשביעי לא פקדו, רבי אליעזר אומר הרי אלו פקודת טהרה כיון שבתחילת שבעת הימים ובסופם היו טהורים, וטובלים בערב במוצאי שביעי והם טהורים. רבי יהושע אומר, אין להן אלא יום הראשון ויום השביעי בלבד, שנחשב כאילו לא מנו אלא שני ימים וצריכים למנות עוד חמשה ימים, שחוששים שמא ראו בינתיים. רבי עקיבא אומר, אין להם אלא יום שביעי בלבד, שנחשב כאילו לא מנו אלא יום אחד, וצריכים למנות מיד אחריו עוד ששה ימים, כיון שצריך שיהיו שבעה ימים רצופים. ותניא בברייתא בענין זה, רבי שמעון ורבי יוסי אומרים, נראין דברי רבי אליעזר הסובר שמכיון שתחלתן וסופן של השבעה נקיים היתה בטהרה, מחזיקים גם את הימים שבנתיים בטהרה, נכונים להלכה יותר מדברי רבי יהושע, הסובר שהיום הראשון והשביעי בלבד עולים למנין, שלדעתו קשה, מכיון שחושש שמא ראו בימים שבנתיים ולכך אינם עולים להם לשבעה נקיים, היה לו לומר שאף היום הראשון אינו עולה לשבעה נקיים. ודברי רבי עקיבא הסובר שצריך שכל שבעת הימים הנקיים יהיו רצופים ואין עולה אלא השביעי בלבד נראין נכונים מדברי בולן, אבל מכל מקום הלכה כרבי אליעזר.

ואידך - וההלכה האחרת בה הלכה כרבי אליעזר, דתנן במשנה (טהרות פ"ח מ"ז), אחריו בליים שנטמאו במשקין, רבי אליעזר אומר כלים אלו מטמאין את המשקין שנגעו בכלים אחרי כן, ואין פוסלין את האוכלין, שאוכל שנגע בכלים אלו טהור לגמרי. ומבאר הגמרא, שמה שאמר רבי אליעזר 'מטמאין את המשקין' כוונתו שמתמאים כל משקים ואפילו משקים דחולין, ומה שאמר רבי אליעזר 'ואין פוסלין את האוכלין' כוונתו שאין פוסלים שום אוכל ואפילו אוכל דתרומה, שלא גזרו טומאה על אחורי כלים לענין אוכלים.

הגמרא מביאה את המשך דברי המשנה: רבי יהושע אומר, אחורי הכלים שנטמאו ממשקים מטמאין את המשקין שנגעו בהם שיהיו ראשון לטומאה, ופוסלין את האוכלין של תרומה, שגזרו על הכלים שיהיו שני לטומאה אף לענין אוכלים.

מביאה הגמרא ברייתא (תוספתא טבול יום פ"א ה"ד) בה מובאת תשובת רבי יהושע לרבי אליעזר: אמר רבי יהושע, הרי יש ללמוד מקל וחומר שאחורי כלים יפסלו אוכלין, ומה טובול יום שהוא שני לטומאה, שאין מטמא משקה חולין, מכל מקום פוסל הוא אוכלין - מאכלי תרומה, ששני לטומאה עושה שלישי בתרומה, אחריו בליים שנטמאו, ששטמא משקה חולין שנגע בו, האם אינו דין - אף זה קל וחומר שפוסל אוכלי תרומה.

הגמרא מבאר את טעמו של רבי אליעזר שלא דרש קל וחומר זה: ורבי אליעזר סובר, שאחורי סובר, בליים אינם טמאים על ידי משקים טמאים שנגעו בהם אלא מדברין (כמו שיבואר בסמוך), וטובול יום מטמא את התרומה מדאורייתא, ורנן מדאורייתא לא עבדינן קל וחומר - ואין דורשים קל וחומר ללמוד לדין דרבנן מדין דאורייתא.

אבל הלכה כרבי אליעזר שארבע נשים דיין שעתן. המשנה מבאר את פרטי דיניהן של ארבעת הנשים שדיין שעתן: איזו היא בתולה ששינו שדיה שעתה, כל שלא ראתה דם נדות מימיה, ואף על פי שששואה וראתה דם בתולים או דם לידה. מעופרת ששינו שדיה שעתה, דינה כמעוברת משיודע עופרה - מהזמן שניכר שהיא מעוברת.

מניקה ששינו שדיה שעתה, דינה כמניקה עד שהתגמול את בנה - עד שיהיה הולד בן עשרים וארבעה חדשים. אם נתנה בנה למניקה וכן אם גמלתו או שמת ואינה מניקה עוד, רבי מאיר אומר אם ראתה דם מטמאה מעת לעת, שמכיון שאינה מניקה אינה מסולקת דמים. וחקמים אומרים אף אם אינה מניקה דיה שעתה כל זמן שהיא ראויה להניק, דהיינו עד עשרים וארבעה חדשים מזהלידה. איזוהי זקנה ששינו שדיה שעתה, כל שעברו עליה שלש עונות שלא ראתה בהן דם סמוך לזקנתה.

המשנה מביאה דעה האומרת שיש עוד נשים שאינן מטמאות קודם שעת ראייתן: רבי אליעזר אומר, כל אשה שעברו עליה שלש עונות שלא ראתה בהן דם, דיה שעתה, ואפילו אם אינה זקנה.

המשנה מביאה דעה החולקת על האמור לעיל בענין מעוברת ומניקה: רבי יוסי אומר, מעופרת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות שלא ראו בהן דם, דיין שעתה, אבל קודם שיעברו עליהן שלש עונות מטמאות למפרע כשאר נשים.

המשנה חוזרת לבאר תנאי בדין ארבעת הנשים שדיין שעתן: ובמה (אמר) [אמרן] חכמים בכל אחת מארבעת הנשים האלו דיה שעתה, בראייה ראשונה, אבל בפעם השנייה שראתה מטמאה למפרע מעת לעת כשאר הנשים, שכיון שראתה דם הרי חזרה לקדמותה להיות כשאר הנשים הראויות דם, ואם ראתה את הראייה הראשונה מאונס, כגון שקפצה ואחר כך ראתה, וקפיצה גורמת לראייה, או שראתה מחמת פחד, או מחמת שאכלה דבר הגורם לראיית הדם, אף הראייה השנייה דיה שעתה, שהראייה הראשונה אינה הוכחה שחזרה לקדמותה כיון שראתה מאונס.

נמרא

במשנה אמר רבי אליעזר שארבע נשים דיין שעתן, ואמר לו רבי יהושע אני לא שמעתי אלא בתולה. הגמרא מביאה ברייתא בה מובאת תשובת רבי אליעזר לרבי יהושע: תניא בברייתא, אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע, אתה לא שמעת מרבוחין מאום לגבי דינן של כל הארבע נשים ואילו אני שמעתי מרבוחי את דין כולן, וכיון שאתה לא שמעת אלא על אחת שדיה שעתה, דהיינו בתולה, ולא שמעת מאום לגבי דינן של שאר הנשים, ואני שמעתי בפירוש על הרבה נשים שדיין שעתן, דהיינו על כל ארבע הנשים, ואין לך לבוא ולהתווכח עמי על ידיעתי מחמת חסרון ידיעתך, שהרי אין אומרים למי שלא ראה את החדש - שלא ראה את מולד הלבנה, שיבא ויעיד שראי, אלא למי שראהו אומרים שיעיד.

מסיקה הברייתא: כל ימיו של רבי אליעזר היו פוסקי ההלכה מורים לנשים להיות עושיין כרבי יהושע הסובר שרק בתולה דיה שעתה, אבל לאחר פטירתו של רבי אליעזר החזיר רבי יהושע את הדבר ליושנו שיהיו נוהגים כרבי אליעזר שכל ארבעת הנשים דיין שעתן. מבררת הגמרא: פתיו של רבי אליעזר מאי מעמא לא - מה הטעם שלא הורה רבי יהושע כדבריו, משום דרבי אליעזר שמותי הוא - משום שרבי אליעזר היה מנודה, וכבר רבי יהושע דאי עבדינן בנותיה פחדא עבדינן בנותיה באתרייתא - שאם נעשה כמותו בהלכה זו יבואו לעשות כמותו גם בהלכות אחרות, ואין לעשות כן כיון שנידחה, ומשום כבודו דרבי אליעזר לא מצינן מחינן בהו - לא נוכל למחות בהם שלא יעשו כמותו גם בהלכות אחרות, ולכך הורה שלא יעשו כמותו, אבל לאחר פטירתו של רבי אליעזר דמצינן מחינן בהו - שיכולים אנו למחות בהם, החזיר את הדבר ליושנו שיעשו כרבי אליעזר כאן, ואם יטעו לפסוק כמותו אף בהלכות אחרות, נמחה בהם.

מתוך מהדורת חזק

19 להוליד, והוא אמרו יתעלה: "לא יבא פצוע דבא וכרות
 20 שפכה בקהל ה'" (שם, ב). ואם בעל בת ישראל אחרי
 21 הקדושין — לוקה. וכבר נתבארו דיני מצוה זו בפירוש ט'
 22 מיבמות (עו).
 23 המצוה השס"א — האזהרה שהזהרנו מלהשחית את
 24 אברי התשמיש של זכרים מפל מין של בעלי חיים ושה
 25 בזה האדם וזולתו, והוא אמרו יתעלה אחר שהזכיר מעוף
 26 וכתות ונתוק וכתות — ובארצכם לא תעשו" (ויקרא כב,
 27 כד), בא הפרוש (ספרא אמור): "ובכם לא תעשו". והעובר
 28 על לאו זה — לוקה, כלומר: המסרס מישהו מאיזה מין
 29 שיהיה. ובפרק שמונה שרצים (שבת קי): אמרו: "תניא מנין
 30 לסרסו באדם שהוא אסור? תלמוד לומר: "ובארצכם לא
 31 תעשו". ואפלו מסרס אחר מסרס — חיב. דאמר רבי חיאי
 32 בר אבון אמר רבי יוחנן: הכל מודים במחמץ אחר מחמץ
 33 שהוא חיב, שנאמר: "לא תאפה חמץ" (שם ה, י) ו"לא
 34 תעשה חמץ" (שם ב, יא); במסרס אחר מסרס שהוא חיב,
 35 שנאמר: ומעוף וכתות וכו'. אם על פרות חיב, על נתוק
 36 לא כל שכן! אלא להביא נותק אחר פורת שהוא חיב".
 37 וכבר נתבארו דיני מצוה זו בכמה מקומות בשבת (שם)
 38 ויבמות (עה).

1 מלקות דאורייתא וכבר נתבארו דיני מצוה זו בפירוש ח'
 2 מיבמות (עו) ובסוף קדושין (עד).
 3 המצוה הנ"ה — האזהרה שהזהרנו מלהרחיק את
 4 המצרים ומלהתרחק מלהתחתן בהם אחר שנתגיירו, והוא
 5 אמרו יתעלה: "לא תתעב מצרי" (שם, ח) וכבר נתבארו
 6 דיני שתי המצות האלה, כלומר: דיני מצרי ואדומי
 7 (אזהרה נד, נדפסה לקמן), בפירוש ח' מיבמות (שם) ובסוף
 8 קדושין (עו).
 9 המצוה הנ"ד — אזהרה שהזהרנו מלהרחיק זרע עשו
 10 אחר שנתגיירו, כלומר: שאנו מזהרים לכל נתיחם
 11 מלהתחתן בהם אחר שנתגיירו, והוא אמרו יתעלה: "לא
 12 תתעב אדמי כי אחיך הוא" (שם).
 13 המצוה השנ"ד — האזהרה שהזהרנו מלבוא על
 14 בת ישראל, והוא אמרו יתעלה: "לא יבא ממזר בקהל ה'"
 15 (שם, א). והעובר על לאו זה — לוקה. וכבר נתבארו דיני
 16 מצוה זו בפירוש ח' מיבמות (עה) ובסוף קדושין (עד).
 17 המצוה הש"ס — האזהרה שהזהרנו מלבוא על בת ישראל
 18 מי שנשחתו אברי התשמיש שלו עד שאי אפשר לו

המשך ביאור למס' נדה ליום שני עמ' ב

27 החיצון, ודין — יד הכלי, כגון מחבת שיש לו יד, מהורין, ואם נטמא
 28 תוכו של הכלי, כולו טמא, הרי שתוכו של כלי חמור ומטמא את
 29 אחריו ואילו אחריו אינם מטמאים את תוכו.
 30 הגמרא מקשה על שמואל שאמר שהלכה כרבי אליעזר בארבעה
 31 מקומות: מאי קא משמע לן שמואל — מה השמיענו שמואל במה
 32 שאמר שהלכה כרבי אליעזר בארבעה מקומות אלו, הרי בבוליהו
 33 תנן הלכתא — בכל המקומות הללו שנינו בפירוש שהלכה כרבי
 34 אליעזר. ומציעה הגמרא יישוב, ובי תימא אחורי בלי קא משמע
 35 לן דלא תנן — ואם תאמר שהוצרך להשמיענו שהלכה כרבי אליעזר
 36 גם בדין שאמר לגבי אחורי כלים שנטמאו ששם לא שנינו שהלכה
 37 כמותו, דוחה הגמרא, אם כן ולימא — יאמר שמואל, הלכה כרבי
 38 אליעזר באחורי בלי, ומדוע הוצרך לומר שהלכה כמותו בארבע.
 39 מתרצת הגמרא: אלא הא קא משמע לן — זאת בא שמואל
 40 להשמיענו, שאין למדין הלכה מפי תלמוד — מתוך משנה או
 41 ברייתא ששנינו בהם שהלכה כפלוני, ולכך אמר שהלכה כמותו אף
 42 ששנינו כן בפירוש.
 43 מקשה הגמרא עוד על דברי שמואל: ותו ליבא — וכי אין עוד
 44 מקומות שבהם סבר שמואל שהלכה כרבי אליעזר, והיא קא — והרי
 45 ישנו מקום נוסף שפסק הלכה כמותו, דתנן במשנה (יבמות קט), שני
 46 אחים הנשואין לשתי אחיות יתומות, אחת גדולה שנישואיה
 47 מהתורה, ואחת קטנה שנישואיה מרבנן, ומת בעלה של גדולה בלא
 48 בנים, חקוקה ליבום או חליצה מבעלה של הקטנה, וממילא אסרת
 49 עליו את אשתו הקטנה שהיא אחות זקוקתה, ואם יגרש את הקטנה
 50 בגט שוב אינו יכול לייבם את הגדולה, שאחות גרושתו היא, ואם
 51 יחלוץ לגדולה תהא הקטנה אסורה לו, שאחות חלוצתו היא, רבי
 52 אליעזר אומר,

1 ומוכיחה הגמרא שטומאת אחורי כלים היא מדרבנן ומבארת את
 2 הטעם שגזרו כן דמדאורייתא אין אוכל טמא כלי, ואין
 3 משקה טמא כלי, שאוכל ומשקה שנטמאו אינם אלא ראשון
 4 לטומאה, וראשון לטומאה מטמא רק אוכל ומשקה ולא אדם וכלים,
 5 ורבנן הוא דגזרו — ורבנן הם שגזרו על אחורי כלים שיטמאו
 6 ממשקים טמאים שנגעו בהם, גזרה משום משקין היוצאים מגופם
 7 דוב וזכה, כגון רוקו ומימי רגליו, שהם אב הטומאה ומטמאים כלים
 8 מהתורה. הלכך, משקין העלולין לקבל טומאה בקל, שמקבלים
 9 טומאה בלא הכשר, גזרו בהו רבנן שיטמאו מכלי שנטמאו מאחוריו
 10 על ידי משקים, כדי שיוהרו הכהנים בשמירתם, אבל אוכלין דאין
 11 עלולין לקבל טומאה בקל, שאין אוכל מקבל טומאה אלא אם
 12 הוכשר לכך על ידי אחד משבעה משקים, לא גזרו בהו רבנן
 13 שיטמאו מכלי זה.
 14 מבררת הגמרא: ומאי שנא אחורי בלי דנקט — למה שנה התנא
 15 את מחלוקתם של רבי אליעזר ורבי יהושע דווקא בכלים שנטמאו
 16 מאחוריהם, הרי גם תוך הכלי אינו נטמא ממשקים אלא מדרבנן, וגם
 17 באופן זה יש לומר שלרבי אליעזר כלי זה יטמא משקים העלולים
 18 לקבל טומאה בקל ולא אוכלים שאינם עלולים לקבל טומאה בקל.
 19 משיבה הגמרא: לכך שנה התנא באופן שנטמא הכלי מאחוריו,
 20 שדווקא אם נטמא מאחוריו אינו פוסל אוכלים, משום דקילי — משום
 21 שדין אחורי הכלי קל יותר מאשר תוך הכלי ודווקא באחורי הכלי
 22 סבר רבי אליעזר שאינו פוסל אוכלים, אבל אם נטמא מתוכו מודה
 23 רבי אליעזר שפוסל את האוכלים. ומביאה הגמרא ראייה שדין אחורי
 24 הכלי קל מתוכו, דתנן במשנה (כלים פכ"ה מ"ו), כלי שנטמא
 25 מאחוריו כמשקין — על ידי משקים שנגעו באחוריו, אחוריו טמא,
 26 אבל תוכו, אנו — ידית הכלי, אוגנו — שפת הכלי הכפופה לצד